

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Velikanska katastrofa na morju. — 1500 oseb mrtvih.

Petdesetletnice.

Živimo v dobi jubilejev. Zopet in zopet — petdesetletnica. Lansko leto je slavila petdesetletnica »Slovenska čitalnica« v Trstu, letos je slavila svoj 50letni jubilej »Narodna čitalnica« v Ljubljani in te dni je obhajala 50letnico celjske čitalnice... Obenem s temi jubileji se slavi veliko slavlje — petdesetletnica sokolstva, letos v Pragi, prihodnje leto v Ljubljani. Tako obhajamo jubilej velikega narodnega prebujanja, ki se je začelo pred 50 leti.

Pol stoletja! Kake misli, kake upi in nade so spremljali one prve bojevnike? Pred njim je ležala še nerazorana ledina, zaspana slovenska zemlja, kakor domače polje po prvih marčevih dneh. — Ni bilo samo pri nas tako — po vsej Avstriji je šlo takrat novo življenje. In ne samo v Avstriji — po vsej Evropi od Anglije do Rusije... Doba morečega absolutizma, — ki je zavladala po prvih poskusih osvobodjenja po l. 1848 — je minula, narodi so si zopet oddahnil... Nova vera je polnila mlada srca. Revolucija je bila premagana. — Prišlo je spoznanje, da revolucija ne prinese svobode, prinese jo razvoj časa, napredek. Zato bojevniki 60tih let niso bili kakor oni l. 1848. »Z bombo ne boš razoral njive, ampak z njivo...« Zato so šli na delo, kakor gre kmet orat po prvih pomladnih viharjih. Kakor pojoči škrijanci nad polji so se dvigali pesniki nad narodno njivo in so peli o pomladi, o svobodi, o prebujanju. In v tisočih se je ponavljala njih pesem: Mladi možje pa so orali polje prosvete in so klicali narod na delo. Spomini leže v tej dobi.

Dr. Serbec je govoril v nedeljo na slavnosti celjske čitalnice:

Leta 1860, je začelo živahno narodno gibanje na Slovenskem. V tem letu so bile prve velike narodne veselice in ljudski shodi, pri katerih je goreča beseda tačasnih rodoljubov in slovenska pesem prešinila z viharjo silo množice slovenskega naroda in jih na mah napolnila z narodnim navdušenjem. Smem o tem govoriti, ker se mi je leta 1860, kot 16letnemu mladeniču pri takem slavnem shodu v Mariboru vzbudil ravno tako narodni čut in navdušenje. Pa kaj bi ostalo od narodnega navdušenja in te, rekel bi, instiktivne zavesti, če se ne bi takoj prestavilo te narodne nazore v praktično življenje in če se ne bi takoj začele plesti niti in vezi, ki so ustvarile iz akademice čutja vzajemnosti organizirano zvezo Slovencev med seboj. Osnovale so se Čitalnice, ki so si stavile nalogo, oživljati družabno narodno življenje in razširiti gojenje lepe slovenske govornice, petja in glasbe. Čitalnice so bile edini svetli žarek v takratni naši kulturni temi. V čitalničnih prostorih večinoma pomemčenih mestih in trgih na Slovenskem, so se iskali in našli rodoljubi dotičnega kraja, se izobraževali, zabavali, sklepali in ojačevali svoje gospodarske zveze in — kar je preznamenito — iz naših Čitalnic se je izcimilo in rodilo premožno drugih koristnih narodnih društev. In hvala Bogu, še danes smatrajo vsa ta narodna društva Čitalnice kot svojo mater, pri kateri še vedno iščejo zavetja in pomoči — in nasprotno podpirajo ta društva sama še neprenehoma Čitalnice kot dobri otroci svojo mater. Slavna gospoda, kakor naša celjska Čitalnica, se je vzdržala kljub vsem neprilicam čez celo dolgo dobo možko, dosledno in

krepko še preobilo drugih slovenskih Čitalnic. Vstrajale so in ostale zveste svojim načelom. Vse to pa je dokaz dovolj za potrebo teh društev in dokaz dovolj za krepost in doslednost slovenskega naroda. Morem le želeči, da bi narodne čitalnice izvršujoč svoje naloge in zvesto svojim načelom, še stoletja in stoletja in da bi se vrnil v ta društva vsi Slovenci vseh stanov, vsakega mišljenja. Saj Čitalnice ne goje nobenega strankarstva, temveč le občenarodna načela in narodno družabno življenje.

V zadnjem desetletju je padel pomen Čitalnic — skušalo se jih je prenoviti in jim dati demokratično podlago. Tu in tam so se zopet povzdignile — tu in tam pa so ostale, kakor jih je zapustila prva doba.

Petdeset let. Pol stoletja narodnega dela. — Ali bi ne bilo dobro pri teh jubilejih napraviti pregled? Kaj bi našli? — Kjer se je delo je napredek, kjer se je počivalo, ga ni. Ako je kmet šel aprila meseca sejati — in se potem ni brigal za polje — bo malo žetve. Tako se je pri nas na Kranjskem marsikje zgodilo in zato ne moremo biti povsod zadovoljni — ko pregledamo zadnje dobo. Ko je sejalec spal, je prišel sovražnik in je zasejal luklo med pšenico... Ali bo gospodar vrgel vse skupaj v ogenj... Ali bo treba njivo preorati in znova zasejati. Toda globlje in temeljeje.

M.

Kongres narod.-socialnih strokovnih organizacij v Pragi.

V nadaljnjem naj omenimo mimogrede, da je bilo na kongresu tudi poročilo prvega slovenskega narodnega socialnega kongresa v Trstu dne 9. avgusta 1908, katerega sta se udeležila tudi državna poslanca brata Klofaj in Buřivah, kar je bilo vsprejeto s frenetičnim ploskanjem na znanje.

Dalje govori tajniško poročilo o raznih akcijah podvzetih v obrambo in v prid delavskih interesov, kakor tudi o raznih volitvah v bolniške blagajne, delavske zavarovalnice proti nezgodam, obrtno sodišče, itd. itd. V februarju l. 1909, je bilo v Pragi obsojenih 44 narodnih socialistov radi antimitarizma na 25 let težke ječe, kar je pomenjalo predpogo za razpust »Narodno delavske organizacije v Ljubljani«. Oktobra meseca 1909, je bila ustanovljena po zahtevi nar. soc. »Deželne enote žel. uslužbencev« Liga Slovanskih Železničarjev.

Koncem l. 1909, zahtevala je centrala delodajalcev v Avstriji omejitve in poostrenje dosedanjega delavskega koalicijskega prava in nujno prosila vlado naj predloži parlamentu predlog, da morajo delavske organizacije garantirati za škode nastale potom stavke, prepoved straž stavljujočim, obramba stavkokač, zvišanje kazni proti prestopkom koalicijskega prava itd. Dosedaj si vlada ni še upala predložiti parlamentu kaj takega, kljub temu pa grozi nevarnost, da se vsemogočnim delodajalcem posreči prodreti s svojim predlogom četudi naredbenim potom. Proti poostrenju žet itak omejene društvene in zborovalne svobode se mora postaviti pravočasno v bran.

V nadaljevanju našteva tajniško poročilo nekatere za delavstvo važne predloge nar. soc. poslancev, razne nove zakone, dodatke in

ministrske naredbe, ki so nastale v teku poslednjih treh let.

Nadalje pojasnjuje poročilo razmerje nar. soc. strokov. organizacij k strokovnim organizacijam socialne demokracije, opisuje križovo pot nar. soc. organizacij za enakopravnost v delavskem gibanju in konstatuje, da je od slučaja do slučaja mogoča solidarnost v gospodarskem gibanju delavstva s socialno demokracijo.

Važno naravnost življensko vprašanje je organizacija jugoslovanskega delavstva na narodni podlagi in njegovo združenje z vzajemnimi pogodbami s strokovnim gibanjem češkega delavstva. Temu vprašanju je bila posvečena največja pozornost, poslana so bila navodila in tudi zastopnik jugoslovanskih organizacij br. Radešek je konferiral osebno v Pragi začetkom lanskega leta. Letos se je poslal g. Ekarju — na njegovo željo — v Trst načrt za reorganizacijo »Narod. delav. organizacije« vendar do danes še ni nobenega odgovora, dasi so bili povabljeni na kongres zastopniki iz Trsta in iz Ljubljane. O stanju strokovnega gibanja na jugu monarhije nam ni mogoče podrobneje podati, ker, žal, nimamo od njih nikakih točnejših poročil. Takoj po kongresu se mora navezati trdnje stike z jugoslovanskimi brati in pošljemo k njim v najkrajšem času jednega naših predakov, da se pridobi stalne in trdne zveze. Vse naše delovanje mora stremeti za tem, da združimo vse slovansko delavstvo na principu decentralizacije in lastne autonomije. Načela narodnega socializma so zmožna postati nositelji internacionalne slovanskega delavstva proti germanski internacionali.

V nadaljnjem obdelava poročilo notranjo uredbo organizacij in o taktiki v socialnih bojih, nakar je bilo zanimivo poročilo z odobravanjem vzeto na znanje.

C. kr. priv. zavarovalnica Assicurazioni Generali v Pragi.

Veliki plakati nalepljeni na stenah praških hiš in palač in letaki po celi Pragi so pozivali češko javnost na javni shod s sledečo vsebino:

V Assicurazioni Generali postopa se proti uradnikom, na naravnost neslišen način. Na novega leta je bilo odpuščenih brez povišanja 6 uradnikov in sedaj zopet 9, skupaj je tedaj odpuščenih 15 uradnikov, od katerih imajo nekateri 10—17 let službene dobe. Poleg tega je prepovedano uradništvu, da ne sme biti uradnik člen nobene organizacije bodisi stanovske niti politične in jim je prepovedan vsak stik z odpuščenimi kolegi pod nasledki takojšnje odpuštnosti.

Proti temu nasilju je protestovalo uradništvu vseh kategorij na javnem shodu v nedeljo 14. aprila 1912 ob polu deseti uri dopoldne v dvorani Plodnove burze v Pragi.

Ta shod je bil sklican skupno s Češko zvezo uradniških društev in s pražko skupino društva nameščencev zavarovalnic v Avstriji.

Treba se je bilo postaviti v bran ne samo proti brezposelnemu odpuščanju po tako dolgi službeni dobi kakor se je zgodilo v Assi-

Ban Cuvaj: „Jaz nisem feldbebel — jaz sem ban.“

curazioni Generali, ampak tudi proti omejevanju društvenega prava, ki je vsakemu državljanu zagotovljeno v temeljnih državnih zakonih.

Ta velepomemben shod, ne samo v gospodarskem oziru uradništva ampak tudi v političnem oziru za obrambo in osamosvojitve češkega naroda od tujih zavodov, ima tudi svojo predzgodovino.

Ker je tudi pri nas še mnogo nezavednežev in narodnih mlačnežev, da zavarujejo svoje življenje in imetje — pod kdo ve kako pretvezo — v tujih zavarovalnicah, ne bode odveč, ako podamo našim čitateljem nekoliko številk iz 79. letnega poročila Assicurazioni Generali, katere izplačana delniška glavica znaša 5,040,000 K čistih dobičkov za l. 1910, pa znaša nič manj kot 7,157,552.69 K, tedaj previšuje dobiček temeljno glavnico za 2,117,552.69 kron. Nočemo trditi, da je ves ta dobiček prišel iz žepa avstrijskih državljanov, saj vemo, da se je branila ta zavarovalnica v Italiji z vsemi močmi proti podražavljenju zavarovalnic in njeni milijoni so v Italiji vedno dobrodošli. Assicurazioni Generali je stebler italijanstva v Avstriji, kar je sijajno dokazala s tem, da je na edin alarm »Piccola«, češ, da hoče neki slovenski konsorcij kupiti celo blokado hiš, kjer se nahaja zloglasna kavarna »Ai volti di Chiozza«, kupila pred par leti sama te hiše za več kot 4 milijone kron v veliko veselje laških neodrešencev. Z gospodarske niti s politične strani nimajo Slovani od te zavarovalnice nobene koristi, ker le malo (Slovani namreč) jih je tako srečnih, da bi bili delničarji tega podjetja in vlekli letno 700 frankov v zlatu na eno delnico. Od svojega rezervnega fonda, ki znaša 253,169,256.81 K je vloženih v vrednostnih papirjih slovenskih zavodov komaj en odstotek t. j. 2,588,294 K.

LISTEK.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Spisal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravski. (Dalje.)

V dveh ali treh minutah pa je bila le nekoliko korakov še oddaljena od slepca. Ta je korakal mirno, sanjareč in zamišljen. Kakor slepci sploh. Ko ga je dohitela, se je ozrla najprej okrog sebe: nikjer ni bilo kakne nevarne pripreje. Pa je rekla z zamolklim glasom:

»Kolčo! Kolčo!«

Toda vsled razčilenosti ji je glas zamrl na ustnicah in ona sama sebe ni čula.

Kolčo je krenil s poti ter vnišel v prodajalnico čevljarja Ivana Dude.

Zginil je tako urno in nepričakovano, da se je Lalki zdelo, kakor bi ga bila prišla nekaka nevidljiva moč in ga vrgla skozi odprte duri prodajalnice.

Lalka je ostala zopet sama. Sama sredi oživljene ulice, katera se ji je zdela zdaj prazna. Samo nekaj črnege je mignilo pred njo na tej pustinji: bil je to zaptij s puško na rami, toda njej se je dozdevalo, kakor da bi jih bilo pet, deset, dvajset, da, cela tolpa... Svet se je vrtil z njo vred; misli so se ji kalile, ni čutila več, ali bedi, ali spi. Brez zavesti je korakala dalje.

Ni se spominjala, katere ulice je prehodila, ali kedar in kako je prišla domu. Vse njeno telo je bilo v ognju, v glavi trušč; vsi udje kakor bi se hoteli razpasti. Čutila se je nenavadno sla-

bo in komaj je stopila v sobo, je brez zavesti omahnila na posteljo.

Lalke se je polastila huda vročina, ki bi jo imela v kratkem času privedi v grob.

VII.

Komitet.

To pot se je seja na mesto na vrtu baj Miča, pod muškatoovo jablano in visokimi »čemširi«, vršila radi dežja v sobi.

Stefčev človek je bil dobro videl.

Udje, kakih deset po številu, so sedeli na nizkih stoli. Med njimi je bilo tudi nekoliko naših znancev. Na prvem mestu je sedel domač gospodar kot predsednik; potem Sokolov, pop Dimo, Frangov, Popov, Nikola Petković, Kandov, sprejet danes s ploskanjem, ravno tako tudi gospod Fratu, vrnivši se iz Rumunske na Veliko noč ter sprejet na mnoge obljube in prošnje. Zbežal je na Rumunsko še po svetem Andreju ter dal svojo častno besedo, da se ne bo mešal več v politiko. Srečno je dospel v Bukarešto, kjer videč se iz nevarnosti, je zopet postal vnet rodoljub in republikanec in se predstavljal izselnikom kot žrtva, ki se je rešila vislice. Potem je špjal članek toda brez podpisa, v katerem je priporočal za Bolgarsko ljudovlado. Toda Karavelov, zavzet za svojo balkansko federacijo pod knezom Milanom, je oštel pisatelja znamenitega članka. Fratu ga je na to ponudil Botevu za časopis »Zname«, toda tudi ondi ga je doletela ista usoda (Botev je sanjaril takrat v svetovnem socializmu). Fratu je radi tega postal jezen; dal se je fotografirati v »huševski« obleki, obkoljen slično ježu, z orožjem. Domislil pa si je, da ni pametno razširjati takšne vznemirjajoče slike in položil je tudi iste k republikanskim člankom...

Ostali udje so bili: Ilija Strandžev, čevljar, bivši prognanec in grozni glavorez; Kristo Vragov, trgovec, Dima Kapasuz, katerega so klicali še za Bezportova in Redaktorja, hrom čevljar in večni zarotnik.

Eden izmed članov ni bil navzoč: Penčo Diamandiev. Bil je odšel v K., da kupi puške za teh sto lir, namesto da bi jih dal Posumbeju, kakor mu je bilo zapovedano.

Že se je mračilo.

Seja, dasiravno odprta že po obedu, je še zmerom trajala in kakor se je zdelo, imela je trajati še čez noč. Razum drugih reči, so bili to plamteči govori Kableškova, ki so vzdrževali člane v zanosu, da so jih celo dve uri poslušali brez vsake besede, z odprtimi usti.

Kableškov,* ena izmed najbolj simpatičnih in originalnejših oseb izmed krdela apostolov, ki so pripravili aprilovo gibanje 1876. l. je bil 26letni mladenič, srednje postave, zelo medel in slab, bledega in onemoglega lica, z majhnimi brkicami in kakor oglje črnimi lasmi, po katerih je neprestano grebel s prsti, da jih je najezil, ki pa so mu neprestano padali nazaj na njegovo razumno široko čelo. Samo žive oči z ognjenim in presunljivim pogledom, leskeče se sedaj od preroškega znanja, pa zopet od pesniškega navdušja, so osvetljevale to, po mrzlici, trudu in bešenju utrjeno lice. Nihče ni mogel zoperstati moči njegovega pogleda, v katerem se je slično zrkalu, odbijala mogočna, bujna in krepka duša, kakoršne nihče ne bi

* Mlad, kakih 23 do 24 let star mladenič, po rodu iz Koprivčice, poprej predstojnik turške železniške postaje v Belovi, potem pa apostol. Turki so ga vjeli na begu v trojanskem Balkanu, ter ga odpeljali v Gabrov, kjer je Kableškov ušel vislicam s tem, da je zaptiju odvzel revolver in se sam ustrelil.

iskal v tej neznatni, drobni postavi.

Na sebi je imel plavo volneno vrhno suknjo, črne hlače in oprsnik, močno oguljen radi neprestanega potovanja peš in na konju. On je tudi sedaj hodil neprestano semtertje po sobi ter govoril z vnemo, pretrgovano sedaj pa sedaj s hudim kašljem.

»Da, pomoč, glavna pomoč je v nas samih. Mi smo tako močni, da sami obračunamo z gnilo Turčijo. Turčija je slaba, njene finance so strohnele, narod turški je reven ter se niti ne gane. On sam stoka pod jarmom. Vojska je demoralizirana in ne zasluži, da bi se človek brigal za njo. Vzemite si za vzgled hercegovinsko vstajo: na tisoče in tisoče vojakov pošilajo tje, a vstaja se še drži v polni, nezlomljivi moči in kdo jo dela? — Peščica naroda. A kaj počne ta raztrgana, od strahu podšita država, kadar vstanemo mi? Nas kar eden dan vstane sto tisoč duš. Naj že potem pošiljajo... toda proti komu najpoprej? In potem, ali smo tu mar sami? Od zapada stoji Turkom nasproti Srbija in črnogorski sokoli so pripravljeno udariti; za hrbtom ima Grško, ki tudi ne bo stala in gledala brez posla... Po Hercegovini in Bosni se vname plamen od enega konca do drugega, tudi na Kreti ne bo drugače... Pri denite k temu še vstajo v Carigradu, katera čaka samo ugodnega trenutka, da vrže raz prestola sultana Aziza... Zmešnjava na vseh straneh. Naša vstaja bo pogrebna pesem za turško državo!...«

Oči njegove so v polutemi žarele kakor dva goreča oglja.

»Še nekaj si pozabil«, se oglasi Mičo Bežad, »pozabil si na Rusijo. Ded Ivan prileti od severa nad Carigrad in ta zgine raz površja zemlje. Preroštvo se izpolni od besede do besede.«

Pričakovati bi bilo tedaj, da bo vsaj slovensko uradništvo, kolikor ga ima v svojih službah, imelo kako korist pri tako ogromnih kapitalih s kakršnimi razpolaga ta zavarovalnica. V tej zavarovalnici je uradništvo v prazki podružnici tako mišerno honorirano, da niti navaden privatni podjetnik bi ne mogel slabše plačevati. Ako pa pri tem uvažujemo veliko odgovornost, kakoršno ima uradništvo denarnih zavodov, je vidno, da so te kriče razmere le izraz protislovenske politike tujega zavoda. Proti temu zavodu so zavzele že vse češke stranke svoje stališče, ki niso nič drugega kot brezobziren — bojkot.

Tej akciji je dal povod tudi pred meseci v »Narodnih Listech« objavljene podlistek »O hloupem Honzovi«, kjer se Assicurazioni Generali delajo norca iz češkega naroda naravnost na nesramen način. Vse češke zavarovalnice so objavile takoj v vseh čeških časopisih skupen protest, kjer obžalujejo sramotenje češkega naroda in napade na češke zavarovalnice. Splošno mnenje je, da pada vsa odgovornost za tako »delovanje« Assicurazioni Generali na ravnatelja praške filijalke inž. Horsta, ker drugače bi ne ignorirali prošnje Narodnega čes. sveta za ureditev finančnih razmer uradništvu in za spoštovanje češke narodnosti.

Kot odgovor in v zasmeh najvišji češki narodni instanci (Narodnemu svetu) postavili so pred vrata gg. iz Asic. Gen. 15 uradnikov češke narodnosti.

Sicer pa bomo imeli še priložnost baviti se s to zavarovalnico za danes le toliko:

Kdor zaničuje se sam podlaga je tujčevi peti.

Brez konca in kraja.

Od trenutka, ko je ogrska vlada predložila parlamentu brambno predlogo, je zaustavljeno redno delo v ogrskem državnem zboru. Khuen je spretno vodil vse vladne posle, znal si je z zvijačo in nasiljem pomagati preko vseh zaprek, znani dogodki, ki so se vršili v avdienci pri cesarju so tudi jasno pokazali, da se Khuen ne boji nobenih sredstev, ki bi jih ne uporabljal v trenutku, ko je položaj najkritičnejši. Toda kljub vsemu je došel do točke, ki je zaustavila njegovo pot. Skupni ministrski svet je obračunal s Khuenom, naravnost mu je izrazil skrajno nezadovoljnost nad dogodki na Ogrskem ter Hrvaškem. Khuen pa se je smejal in v zadnjem trenutku nastavljal spretno še eno zanjko in to skupnemu vojnemu ministru. Dotiral je situacijo do tega, da se danes trdi: »Khuen ali Aufferberg«. Brezdomno bo padel Khuen, a zato se bo na Ogrsko povrnil kot politični mučenik, žrtev avstrijske vojaške politike, žrtev Aufferberga in kdove še s kakšnimi naslovi. Da pa pade s Khuenom tudi Aufferberg je gotovo, ker Khuenova stranaka zavrača vso odgovornost radi krize v vojaških vprašanjih na njega, češ, da je on preprečil pri vladarju in avstrijski vladi sprejetje znanih resolucij, ki naj bi tvorile pakt med vlado in delom opozicije. Tako bo Khuen še s svojim odhodom doživel zmago! Vsporedno z dogodki na Ogrskem pa se razvija in jasni tudi položaj na Hrvaškem. Dogodki zadnjih dni so jasno pokazali to, kar je vedel vsakdo že poprej, nasilja na Hrvaškem so delo Khuenove maščevalnosti, Cuvaj je le slepo orodje Khuenovo, hotel je le s kričečo silo prevzeti svojega gospoda, v svoji prevnetosti pa je prešel seveda vse meje dostojnosti, ki je človek ala Cuvaj ne pozna. Komaj je skupni ministrski svet desamiral Khuena, že je hitel Cuvaj v Budimpešto, da sprejme nadaljnja navodila, a komaj je došel tja, našel je že popolnoma izpremenjen položaj. Khuen se pripravlja na odhod, a tudi najzvestejši Cuvajevi prijatelji zapuščajo kakor podgane njegovo barko. Oni Pejačević, ki se je na Cuvajevo komando branil sklicati hrvaško delegacijo, je sedaj nankrat sklical konferenco; to je pa toliko značilnejše ker ima sedaj hrvaška opozicija v delegaciji napram munkačem večino! Zna se zgoditi, da bo torej hrvaška delegacija, v kateri so tudi najožji prijatelji Cuvaja, v skupnem parlamentu obsodili Khuenovo in Cuvajevo politiko. Kakor je položaj danes, se Cuvaj ne vrne v Zagreb več niti kot komisar niti kot ban, Hrvaška dobi zopet svojo ustavo, volila si bo svoje poslance v sabor! Pri volitvah in pa v saboru opravi narod zadnji obračun z onimi, ki so podpirali Cuvajevo nasilstva, obračuna pa hrvaški sabor tudi z Ogrsko, odkoder se je zakrivilo toliko grehov proti hrvaškemu narodu. Da bo ta obračun hud, dokazuje razpoloženje v vseh opozicijskih strankah. Politika, ki jo je izvajal na Hrvaškem Khuen po svojih eksponentih, je doživela v skupnem ministrskem svetu popolno obsodbo, hrvaški narod sedaj ve, kaj mu je storiti, kaj mu je dolžnost, te dolžnosti se zaveda popolnoma dobro in je tudi zadosti.

DOPISI.

Iz Žirov. Neki blagoslovljeni dopisnik je v zadnji št. »Domoljuba« nesramno napadel vrlo dobročevsko gasilno društvo ozir. njega načelstvo in sicer samo radi tega, ker se je pri običnem zboru sklenilo, da se društvo ne udeležuje cerkvenih procesij, kar je popolnoma pravilno. Namen gas. društev je pomagati bližnjemu v nesreči, ne pa delati pri cerkvenih slavnostih štafaž, kakor si to predstavlja g. dopisnik. Gasilna društva niso nikake cerkvene bratovščine ampak zgolj prostovoljna humanitarna društva; koja podpira vsak tizen in pošten človek ne oziraje se na strankarske nazore. Ako naše Dobr. gas. društvo »Domoljubov« dopisnik napada, pokazuje le nizkoto in sramotno svoje stališče napram humanitarnim društvom in s tem bo pri občinstvu le sebi ugled spodkopaval ne pa društvu kakor je njegov namen. Društvu očita, da je strankarsko liberalno, da odvaža svoje člane od krščanskega življenja. To je že naravnost hudobno; naše gas. društvo je povsem ne-

strankarsko, to se je izkazalo na vseh koncih in krajih; le klerikalni fanatiki bi iz njega radi napravili nekako družbo tretjerednikov koje glavni namen bi bil, se klanjati klerikalni gospodi. Že lansko leto so zagrizeni klerikalci skušali dobiti društvo povsem v svojo oblast. Ker pa se jim to ni posrečilo, so vsi od društva odstopili. S tem so tudi jasno pokazali, da jim ni za društvo, ne za dobro stvar samo na sebi, ampak samo za klerikalizem. Žirovsko gas. društvo pušča dopisnik v miru radi tega, ker je to društvo zvesti oproda pri vseh priredbah v prospeh klerikalizma; kako pa taka društva delajo v slučaju potrebe, kedar bi imele izkazati kaj so, kaj znajo in zakaj so, so govorila dejstva v slučajih požara lanskega leta. Češka gasilna društva se sploh ne udeležujejo procesij, kar je edino pametno. Kdor rad moli, gre lahko brez uniforme k procesiji, da pa bi se koga k temu sililo to ne gre. Glejte mar na svoje »device«, »orle«, »katoliške može« itd. in učite da bodo uljudni, trezni značajni in pošteni. Nikar ne praskajte tam, kjer je najmanj umestno. Dobračevsko gasilno društvo ima pri občinstvu pošten ugled, ki si ga je samo prislužilo in udarec, ki ste ga namenili društvu bo zadel Vas same; pri tem društvu so bili in so pošteni in požrtvovalni može, kojim gre vsa čast, in le nizkotni človek zamore napadati dobre in poštene ljudi.

Dobračevski gasilci.

DNEVNI PREGLED.

Uboga Hrvaška! tako kliče »Slovenec« pa ne morda radi tega, ker divja tam Cuvaj s svojimi policaji, ker se tam zatira vsak narodni pokret, nad Hrvati vzdihuje »Slovenec« zato, ker je zveza hrvaškega pravaškega in katoliškega dijaštva izjavila, da se demonstrativno ne udeležijo dunajskega evharističnega kongresa, ker noče delati hrvaško dijaštvo štafaž onim, ki trpe nasilja in grozodejstva na Hrvaškem, ako »Slovenec« misli, da bi Hrvati kaj pridobili na tem, ako se udeležijo evharističnega kongresa, je v veliki zmoti, kaj naj Hrvati s svojo neudeležbo izgube. Stališče katoliškega dijaštva na Hrvaškem je popolnoma pravilno, treba odločnosti in samozvesti na vseh straneh, na stran je pustiti vsa vsporedna načela in vprašanja, pač žalostno bi bilo za Hrvaško, ko bi v teh žalostnih prilikah delalo reklamo na Dunaju za one krščanske socialce, ki podpirajo vladu, katere je molčala ob največjih nasiljih Cuvajevega absolutizma. Slovenca pa še posebno jezi, ko poroča »Zveza katoliškega dijaštva«, da priredi skupno z drugim dijaštvom tudi ona ekskurzijo hrvaških akademikov v Belgrad in svobodno Srbijo. Slovenec pač misli, da so hrvaški dijak kakor slovenski klerikalni Daničarji in Zarjani in drugi, ki si ne upajo brez Sušteršičevega dovoljenja niti besede spregovoriti. Hrvaški katoliški dijak se bodo že dostojno zahvalili Slovencu za njegove napade; v zadoščenje in bolje poznavanje naših klerikalcev jim bo pa gotovo Slovenčev zabavljanje, iz katerega lahko razvidijo, da je našim klerikalcem več do mednarodne štafaže nego do bratske manifestacije združene hrvaške in srbske omladine!

Glasilno avstro-ogrsko zunanje ministra — na Hrvaškem zaplenjeno. Dunajski večerni list »Wiener Allgemeine Zeitung« je oficiozno glasilno zunanje ministrstva, ki donaha vse diplomatske vesti in točna poročila iz diplomatskih krogov. A kakor dostojen list je moral seveda obsoditi tudi nezasišano divjanje komisarja Cuvaja! Ta pa ne pozna šale, ter je dal zapleniti tudi list, ki je prinesel to obsodbo, dasi je gotovo, da poročilo o dogodkih na Hrvaškem ni prišlo v list brez vednosti zunanje ministrstva! No saj skoro pride čas ko bo Cuvaj konfisciral samega sebe!

Srbi proti Madžarom. Te dni otvori ogrski industrijski in trgovski muzej v Belgradu razstavo. V sled dogodkov na Hrvaškem, pa vse časopise brez izjeme pozivlja prebivalstvo na bojkot te razstave.

Preiskava proti puljskim oficirjem. V Pulju je odredjena obširna preiskava proti celi vrsti oficirjev. Vzrok preiskave so zadnji dogodki v puljskem gledališču za časa gostovanja neke dunajske operetne družbe. Pri opereti »Wiener Blut« so nastopile plesalke v avstrijskih uniformah, vsled česar je prišlo do viharnih demonstracij Italijanov proti Avstriji. Radi tega so plesalke nato nastopile v kostumih italijanskih bersaljerov, čemur so Italijani neprestano ploskali. Kakor se je sedaj izkazalo, je to vprizoril impresarij puljskega gledališča, italijanski državljani, katerega so nato takoj izgnali iz Avstrije. Oficir, ki je imel dotični večer inspekcijo je bil slučajno odsoten. Njegova naloga bi bila, z ozirom na demonstracije, takoj pozvati vse vojake, da odidejo iz gledališča. Ker je bil pa odsoten, bi to moral storiti najstarejši izmed navzočih oficirjev, ki pa tega istotako ni storil. Ker so oficirji, četudi nepozvani, naj odidejo iz gledališča, ostali pri predstavi, je uvedena sedaj proti vsem, kakor tudi proti inšpekcijskemu oficirju obširna preiskava. Italijanski listi v Pulju in v Trstu energično portestirajo proti temu, da je bil impresarij izgnan iz Avstrije. Seveda jim vse vpitje ne bo čisto nič pomagalo.

Solčni mrak se začne danes okoli pol 1 popoldne in traja skoraj dve uri. največji mrak bo okoli pol 2. Ako bo lepo in jasno nebo, bomo imeli priliko opazovati solčni mrak projektiran na desko in prinesemo o tem jutri natančnejše poročilo.

O naših trgovskih šolah. Prejeli smo: Prečital sem članke o trg. šolstvu v vašem cenjenem listu in sem zapazil, da smo bili v tem mnogo premalo poučeni in marsikateri oče ugioble, kam bi dal svojega sina, da bi se izučil za dobrega trgovca. Kakor se vidi imamo trg. akademijo v Gradcu in v Trstu — prva je nemška, druga je italijanska. Slovenci pa nimamo nobene trgovske akademije. Imeti bi jo morali v Trstu in bi jo tudi lahko imeli, ker je sedanja trgovska šola v Trstu podlaga za bodočo akademijo. To pa se bo zgodilo, ako bodo naši očetje pridno pošiljali svoje sinove v Trst, kjer imajo največ prilike, da se izobrazijo v dobre trgovce. Mi ne

smemo pozabiti, da ležimo med Nemci in Italijani in da gre trgovina preko naših dežel na sever in na jug. Pa tudi naši bratje Hrvatje bi morali to vedeti in tudi Srbi. Doslej so pošiljali ravno Hrvatje in Srbi svoje sinove v Ljubljano na Mahorovo trgovsko šolo, da so se tam nemščine naučili. Nemščina je seveda trgovcu potrebna — enako pa je važna laščina. Trgovska šola v Trstu ima vse predpogoje, da se v nji nauči vsak potrebnih jezikov. Zato bi trgovska šola v Trstu, ki bo prej ali slej postala trgovska akademija, mogla najlepše postati prvi višji trgovski šolski zavod za cel naš jug. Tja bi morali priti iz vseh sosednjih dežel študirati (Štajerska, Koroška, Goriška, Istra, Dalmacija). Ta trgovska akademija bi bila sicer slovenska, toda nudila bi lahko našim trgovcem na jugu najobsejnejšo izobrazbo. Posebno bi morale naše dežele misliti, da je treba poslati svoje sinove v trgovsko središče, kakor je Trst.

Glavna posojilnica pred Graškim sodiščem. Z ozirom na našo pod tem naslovom v št. 104 priobčeno poročilo se nam piše, da so glede potrebe formalnega sprejema članov tudi posamezni senati ljubljanskega deželne sodišča različno sodili. Različno mnenje izvira pač od tod, ker pravila niso dovolj jasna. Skušnje pri Glavnem bodo gotovo poučile naše zadrage, kako je treba pri poslovanju strogo paziti na vse, na videz večkrat malenkostne formalnosti, katere imajo pa lahko osodepolne posledice.

Vinska letina je zaradi zadnjega snega in mraza mnogo trpela. Po Bizeljskem in Dolenjskem so baje mlade trte zelo poškodovane.

Počitniška zveza. Včeraj je pomotoma izostal popoln naslov za prijave prenočišč za počitniško zvezo. Naj se blagovoli pošiljati na naslov: »Odbor za počitniško zvezo, Ljubljana, Mestni dom, Prosveta«.

Ruski kružok priredi danes predavanje v mali dvorani Mestnega Doma. Predava dr. Ivan Lah o ruskem pisatelju Herzenu, katerega 100-letnica se letos obhaja. Gostje dobrodošli. Začetek ob pol 8. zvečer.

Umrl je v Zagrebu g. Josip Devide, organizator na hrvaškem narodnem gospodarskem polju. Posebno paznjo je posvetil obrtnim zadrugam, katere je organiziral v skupno organizacijo, ki je ustanovila »Prvo hrvaško obrtno banko«. Ta denarni zavod je sedaj najmočnejši na Hrvaškem.

Ustrelil se je radi neozdravljive bolezni v Brnu inženir Karl Frank, sin umrlega zagrebškega odvetnika dr. Josipa Franka, nekdanjega voditelja bivše frankovske skupine stranke prava.

Božji grob v Vačah zgorel. Dne 6. t. m. je v župni cerkvi v Vačah ob 5. uri popoldne zgorel božji grob. Ogenj se je hitro razširil in povzročil 2000 K škode. Zavarovalnica znaša samo 1000 K.

Zloben krojaški vajenec. Te dni je peljala dekla Marija Zore, ki je v službi posestnika Ivana Trampuša v Vižmarjih, mleko v Ljubljano. Med St Vidom in Spodnjo Šiško ji je prišel nasproti krojaški vajenec France Kalan iz Dravelj in ji prevrnil voz, tako da se je vse mleko razlilo.

Samomor. Ustrelil se je 15. t. m. ob 8. uri zjutraj posestnik Jakob Brinšek z Otoka občina Mošnje pri Brezjah, Gorenjsko. Mož je bil daleč na okrog znan pod imenom »katoliška podlaga«. Vzrok: gospodarski neuspehi.

Požar. V noči od nedelje na ponedeljek je pogorela žaga pri Blejskem mostu ob Savi med Lescami in Bledom, ki je bila last Jakoba Vovka z Bleda.

Mlin zgorel. V Terezijinem mestu na Ogrskem je tamkajšnji parni mlin pogorel do tal. Zgorelo je zraven še 100 centov moke in žita. Škoda znaša okoli 200.000 K.

Železniška nesreča. Pri Bregenzu na Predarlskem je v ponedeljek skočila lokomotiva nekega mešanega vlaka raz tir. Vlakovodja in kurjač sta bila težko ranjena, sicer ni bil nihče poškodovan. Ko so lokomotivo zopet spravili na tir, je vlak odšel seveda s precejšnjo zamudo naprej.

Muzejski tat Serrand, katerega so aretirali v Parizu, je izjavil preiskovalnemu sodniku, da ve z vso gotovostjo, da se slavnoznana Leonardova slika »Mona Lisa« nahaja sedaj v Ameriki, kjer je dobro skrita.

Na gorah ponesrečil. 24 letni tehnik Ivan Nuster iz Dunaja se je na gorah ponesrečil. Zlomil si je pri padcu roko in zadobil tudi notranje poškodbe. Odpeljali so ga na Dunaj.

Svojo lastno sestro zaigral. V Mladenovcu v Srbiji so igrali kmetje na sejmšču kocko. Kmet Jagodinac je zgubil pri igri ves izkupiček na sejmu. Srečni kmet, ki si je pridobil veliko denarja, je nato pozval Jagodinca, naj igra za svojo sestro, s katero ima on ljubavno razmerje. Jagodinac je zgubil tudi to partijo, nakar je srečni kmet s sestro Jagodinca, ki je bila že poročena, pobegnil. Jagodinac je nato vso zadevo naznanil sodišču, nakar je bil pobegli par aretiran v Zemunu in izrečen sodišču.

Krvava tragedija na orožniški postaji v Karlobagu. Na orožniški postaji v Karlobagu na Hrvaškem sta služila celo leto skupaj orožnik Štefan Tedečko in postajenačelnik Pavel Pjevac. Opravljala sta službo čisto sama. Na veliki petek so našli načelnika orožniške postaje Pjevca nenadoma mrtvega v postelji. Orožnik Tedečko je imel ljubavno razmerje s kuharico Nando Hidič, ki je kuhala za oba orožnika in je imela svojo sobo poleg njiju. Kakor se poroča, je bil tudi Pjevac zaljubljen vanjo, vsled česar se je Tedečko konečno odločil, da odstrani s pota svojoje nasprotnika in je svoj namen naveliki petek v resnici tudi izvršil. Preiskava je dognala, da je bil Pjevac umorjen na postelji kuharice in da je Tedečko truplo takoj nato prenesel v njegovo sobo. Pjevac je imel veliko rano na levi strani prs. Srce je bilo prebodeno z bajonetom. Bajonet je ležal poleg trupla. Sploh je bilo vse tako pripravljeno, kakor da je Pjevac izvršil samomor na lastni postelji. Toda oblasti tega niso hotele verjeti, ampak so odredile natančno preiskavo in tudi konstatirale, da Pjevac ni izvršil samomora, ampak da ga je umoril njegov tovariš Tedečko na kuharičini postelji. Kuharico Nando Hidič so takoj areti-

rali in jo izročili sodišču v Gospiču, morilca Tedečka pa so v soboto izročili garniziji v Zagrebu. Karlobaško občinstvo stoji še vedno pod vtisom groznega, tajinstvenega umora, ki se je zgodil na domači orožniški postaji. V ponedeljek je prišel na lice mesta domobranski sodnik Mošički s stražmojstrom Obeličem. Vrh tega sta došli v Karlobag tudi preiskovalni sodnik Milan Živković in zastopnik državnega pravdnštva v Gospiču Lovrič, ki sta natančno preiskala ves slučaj.

Požar. V vasi Gries na Tirolskem je nastal v petek strašen požar, ki je vpepelil 18 hiš, 21 družin je brez stanovanja. Vzrok nesreče je neznan. Škoda znaša 200.000 kron. Vas šteje 54 hiš.

Kinematograf »Ideal« ima zopet senzacionalen spored kakor: »Življenje sibirskega zdravnikarja« (Amerikanska drama.) »Rendezvous«, krasna veseloigra samo zvečer. Izvrstne komične slike »Moric potovalni raziskovalec« in »Mirko se drži poselskega reda« vzbujajo obilo smeha. Glavna privlačnost pa je »Scottova ekspedicija na južni tečaj«. Nudijo se nam res velezanimivi prizori. Posebno zanimive so ledene gore in čete pinguinov. V petek specialni večer z ameriškano senzacionalno dramo »1000 dolarjev nagrade« V soboto »Asta Nielsen« in neka sijajna veseloigra.

Najboljše slovensko pivo se toči v hotelu »Ilirija«.

Idrija.

III. redni občni zbor »Stavbne in kreditne zadruge v Idriji« se je vršil zadnje nedeljo ob 10. dopoldne v salonu gospe Stavsove ob zadostni udeležbi članov. Občni zbor je vodil podnačelnik g. poslanec Gangl, ki je poročal: Začetkom leta 1911 je bilo 107 članov s 156 deleži v skupnem znesku 1570 K. Pristopilo je med letom 23 članov s 23 deleži v skupnem znesku 222 K. Koncem leta je torej 130 članov s 179 deleži v skupnem znesku 1790 K. Odpovedalo je med letom 13 članov s 13 deleži. Izplačal se je 1 delni delež v znesku 2 K. Denarnega prometa je imela zadruga K 513.524.24. Koncem leta 1911 je bilo 115 hranilnih vlog v skupnem znesku K 102.381.85, posojil pa je bilo 76 v skupnem znesku K 101.639.97. — Rezervni zaklad je znašal K 1489.68 (leta 1910 K 431.08), čiste ga dobička pa je bilo K 1004.18. — Zadruga je zgradila na svojem posestvu štiri hiše, letos se zgradi peta hiša in se kmalu začne šesta. — Načelstvo je imelo 50. sej, nadzorstvo tri. Občni zbor je vzel poročilo z odobravanjem na znanje. — V imenu nadzorstva je poročal g. J. Šepetavec ter je predlagal načelstvu absolutorij, kar je soglasno obveljalo. — V nadzorstvo so bili voljeni gospodje: Pirc Danilo, c. kr. lekarnar, predsednik in Kobal Alojzij, posestnik in gostilničar, Šepetavec Jozep, trgovec in posestnik, Vidic Filip, c. kr. blagajniški oficijal v Idriji ter Vončina Ant., posestnik na Razpotju, v stavbeno komisijo pa gospodje: Ferjančič Ivan, c. kr. poduradnik, Lapajne Viktor, c. kr. poduradnik, Vidmar Valentin, c. kr. stavbni mojster v Idriji. — Občni zbor je dovolil načelstvu 30.000 K kredita za nakup stavbišč, zgradb in nakup poslopj ter določil 10%, ki jih mora plačati član, kateremu se je kupila ali zgradila hiša ali kupilo stavbišče, a polno vplačane deleže so se določile 5% obresti. Člani načelstva in nadzorstva opravljajo svoj posel brezplačno. — S pozivom na člane, naj delujejo vztrajno za razvoj in napredek zadruge, ki je zlasti za Idrijo največjega pomena in ki se vkljub vsem težavam tako lepo razvija, je podnačelnik zaključil občni zbor.

Funkovo dramo »Tekma« je uprizorilo Dramatično društvo v Idriji preteklo soboto zvečer v pivarni pri »Črnem orlu« ob mnogobrojni udeležbi občinstva s popolnim uspehom. Obširnejše o uprizoritvi poročamo pozneje.

Trst in Primorje.

Bora v Trstu. Kakor se nam poroča iz Trsta, vlada tam sila močna burja. V uri dobi burja hitrost 89 kilometrov, ki je pa narasla in zopet padla do 100 kilometrov v uri. Na morju se je pripetilo več malih nesreč, ki pa dosega še niso zahtevale nobene žrtve.

Vsled močne burje je bilo v Trstu poškodovanih mnogo javnih nasadov. Škoda je precejšna. V gorenjih delih mesta so bili posamični sunki burje tako močni, da so odnašali strehe in opeko z njih.

Iz Reke. Tudi v Reki je bila te dni močna burja, ki je ovirala obrežni promet.

Sokol pri Sv. Jakobu v Trstu. Včeraj se je vrnila v naše poročilo o Sokolu pri Sv. Jakobu v Trstu mala pomota, iz katere sledi neugodnost zveze. Vmesna stavka se morata glasiti: Pa še par besedi o razmerju šentjakobskega Sokola do centralnega Sokola v Trstu. Ustanovitve šentjakobskega Sokola je neobhodno potrebna iz teritorialnih razmer. — Toliko popravka po rokopisu.

Tri smrti. Dne 15. t. m. je umrla gospa Gabrijela Semetova, soproga c. kr. učitelja Antona Semeta na C. M. šoli v Trstu. — Dne 14. t. m. je umrla prednica zavoda šolskih sester v Trstu, Pasquale Besenghin, m. Rafaela Kovarčičeva, ki je bila svoj čas defakta voditeljica deklishe šole C. M. D. pri Sv. Jakobu. — Dne 15. t. m. je umrla Fani Požar, postrežnica C. M. šole na Aquedottu, v Trstu.

Slovensko gledališče v Trstu. V sredo ob 8. uri gostujejo člani ljubljanskega gledališča pod vodstvom gosp. Nučiča. Uprizori se izvirna slovenska drama našega pesnika in pisatelja A. Funtka: »Tekma«.

Ženski oddelek »Učiteljskega društva« ima danes sejo ob 5. uri popoldne v ulici Galatti — društveni prostori.

Dan v Trstu. »Dan« se prodaja v Trstu v sledečih tobakarnah: Miramar. Može. — Rojan: Geržina, Vivoda. — Belvedere: Magolo, Hreščak. — Vojaški trg: Lavrenčič, Sekovar. — Gappa: Bajc. — Fontana: Trevisan. — Sv. Ivan: Zeleznik. — Fabra: Pippan. — Galdoni: Bevk. — Barriera: Gramaticopolo. — Del Rivo: Rankelj št. 22. — Bruna št. 44. — Industrija: Segulin. — S. Marco: Rončelj. — St.

Martiri: Bruna, — Covana: Bilan, — Campo Marcio: Rannacher. — Drž. kolodvor: Schimpf. — Grunculo: Retinger. — Južni kolodvor: Schmelzer. — Bazovica pri Trstu: Iv. Treven. — V kratkem pomnožimo prodajo »Dana« po tobakarnah v Trstu in okolici. Po navedenih tobakarnah ga je dobiti že ob 8. uri in pol, razven v ponedeljkih in če je zaplenjen. Tedaj do spe malo kasneje.

PROSVETA.

Naša vas. V založbi Kleinmayr & Bamberg je izšla obširna zbirka (207 strani), ki obsega kratke, duhovite in jedrnathe slike mladega feljtonista Antona Novačana. V knjigi je 14 slik, ki nam podajajo prizore iz vasi, tipe iz kmečkega življenja in domačo filozofijo pisatelja. O knjigi kmalu kaj več.

Belgrajski odbor za IV. jugoslovansko umetniško razstavo v Belgradu se je sestavil iz samih srbskih upodabljačih umetnikov. V odboru so: M. Murat, Rista Vukanović, S. Rok-sandić in M. Milovanović, predsedstvo odbora pa je prevzel naučni minister Ljuba Jovanović. Kakor se sodi, se razstavi na ti razstavi okoli 700 slik in kipov.

Strašna katastrofa na morju.

Največji parnik na svetu »Titanic« se potopil.

Čisto kratko poročilo je prišlo predvečerašnjem v London: »Največji parnik »Titanic« je ponesrečil v Atlantskem morju. Vest se je raznesla bliskoma po vsem Angleskem in sploh po vsem svetu, a nihče ni slutil, da je bila katastrofa tako strašna. Parnik »Titanic« je bil ponos angleskega naroda. Z njim so hoteli Angleži pokazati, kaj vse lahko vstvari-jo, hoteli pa so tudi pokazati, da hočejo za vsako ceno vzdržati na morju premoč v vseh ozirih.

Parnik »Titanic«.

Parnik »Titanic«, ki je bil določen za pa-roplavno zvezo z Ameriko, je bil največji par-nik na vsem svetu. Prekašal je v velikosti ce-lo dreadnoughte in je imel prostora za približno 2500 oseb. Tehtal je 45.000 ton in veljal nad 50 milijonov K. Dolg je bil 250 m, širok pa 30 m. Spustili so ga v morje šele lansko leto in je bila usodepolna vožnja prva vožnja v Ameriko. Parnik je imel na krovu več kot 2000 ljudi, okoli 800 mož posadke in za 70 milijonov kron različnega blaga.

Usodepolna vožnja.

Koje pred par dnevi nastopil ta velikan-ski pomorski kolos svojo prvo pot iz mesta Southampton na Angleskem v Ameriko se je zbrala v luki več tisoč glav broječa množica, ki je radovedno čakala, da vidi, kako valova-nje bo vzdudilo na morju. Na krovu parnika je mrgolelo ljudij vseh mogočih narodnosti, ki so se videli kakor prtilikavci. Ko je parnik od-plul z luke, so nastali tako strašni valovi, da so se pričeli premikati vsi zasidrani parniki. Zgodila bi se kmalu celo velika katastrofa. Parnik »Newyork«, so valovi s tako silo po-gnali in stran, da so se pretrgale vrvi, na ka-tere je bil privezan. Parnik je bil že daleč na odprtem morju, morske ceste že več kilometrov dolge, a občinstvo ga je še vedno lahko videlo. Končno je tudi ta kolos izginil ljud-stvu izpred oči in odplul direktno proti Ame-riki. Prišel je že skoro na zaželeni kraj, ko ga je par ur pred Newuorkom zadela kata-strofa, ki je največja, kar se jih je kedaj zgodi-lo na morju.

Ledene gore.

Vsako leto začetkom spomladi se vale po severnem delu Atlantskega morja velikanske ledene mase, ki so podobne velikim goram. Pridejo večinoma iz Grönlanda, Spitzbergov ali pa Franc Jožefove dežele v Severnem mor-ju, kjer se odrgajo in polagoma playajo proti južni smeri. Nenavadno mila zima in strašni viharji, ki so divjali v severnih ledenih pokra-jinah, so povzročili, da je letos številno teh plavajočih ledenikov v Atlantskem morju veliko večje kakor kedaj poprej. Pripluli so celo tako daleč proti jugu, da paroplovne družbe tega še ne pomnijo.

Nesreča.

Parnik »Titanic« se je približal že na par angleskih milj New-Yorku. Bilo je že precej pozno zvečer in potniki so se že vsi vlegli brez skrbi k počitku. Nihče ni mislil, da so njegove ure že sešete. V daljavi se je počasi premikala naprej veljavna ledena gora, ki je vsled svo-je teže le čisto malo štrlela iz vode, a je vsled teme ni bilo mogoče opaziti. Parnik je plul s polnim parom in se z vso silo

zaletel v ledeno goro.

Sunek je bil tako strašen, da je ladijo vr-glo nazaj. Potniki so vsi prestrašeni skočili iz postelje in hiteli na krov, da vidijo, kaj se je zgodilo. Strah in groza je spreletela vse, ko so zapazili, da se ladja že nagiba in da jim grozi smrt. Obupni kliči in viki so odmevali na ob-širnem morju. Na ladiji je nastala nepopisna

zmešnjava.

ki je le še povečala nesrečo. Vse je drvelo na krov in se skušalo rešiti. Žene so klicale svoje može, otroci svoje starše. Le kapitan Smith je v tem obupnem trenutku ohranil mirno kri in odredil vse potrebno, kar se je pač dalo. Raz-poslal je takoj na vse strani radiotelegrame in ukazal spustiti v morje rešilne čolne. Toda vse zaman, reda ni mogel vzdržati. Čimbolj se je ladja nagibala, tem strašnejši so bili prizori. Pogumnejši ljudje so poskakali takoj v morje, drugi so se zopet skušali rešiti na rešilne čol-ne. Toda le malokomu se je posrečilo rešiti. Ogromna večina potnikov je

našla smrt

v valovih. Nad 1500 ljudi je zagrnilo za vedno morje, okoli 700 pa se jih je rešilo na rešilne

čolne oziroma z rešilnimi pasovi. Posadka »Ti-tanica« je malodane do zadnjega poginila v va-lovih. Še par minut in velikanski pomorski ko-los je zginil na dno morja. Velikanski valovi so nato poganjali rešilne čolne zdaj sem zdaj tja. Strah in groza je spreletavala one, ki so bi-li tako srečni, da so se rešili. Gledali so nepre-stano v daljavo, in čakali zaželeno pomoči, ki je končno tudi

prišla.

Parnika »Carpathia« in »California«, ki sta dobila radiotelegram sta takoj pospešila svojo pot. A bilo je že prepozno. Ko sta prišla na kraj nesreče, ni bilo o »Titanicu« ne duha ne sluha. Po morju so plavali le še ostanki potop-ljene ladije. Parnik »Carpathia« je nato vzel na krov rešene in odšel z njimi v New-York, parnik »California« pa je ostal še dalje na me-stu nesreče, da dobro preišče vso okolico.

Kdo se je rešil.

Najnovejša poročila zatrjujejo, da so bile rešene večinoma ženske z otroci in pa potniki I. razreda. Večina potnikov II. in III. razreda je utonila, ravnotako tudi večina posadke s ka-pitanom Smithom vred. Med potniki je bilo 20 Avstrijcev, toda kakor smo zvedeli iz zaneslji-vega vira, nobenega Slovenca.

Velikansko razburjenje v Londonu, Parizu in v New-Yorku.

Ko so došla v London, Pariz in v New-York natančnejša poročila o nesreči, se je po-lastilo občinstva strahovito razburjenje. Pred pisarnami pomorske družbe »White Star Line« je v imenovanih mestih prišlo do velikih de-monstracij in hudih kravalov. Razjarjeno ljud-stvo je hotelo razbiti vse pisarniške lokale družbe in le z velikanskim trudom in naporom se je policiji posrečilo napraviti red.

Natančnih poročil

o katastrofi do sedaj še ni. Vendar pa vsa po-ročila potrjujejo dejstvo, da se je parnik potop-il in da je utonilo več kot dve tretjini potni-kov. Stariši oziroma sorodniki potnikov, ki so odšli v Ameriko čakajo z nestrpnostjo listo onih oseb, ki so bile rešene, ali pa našle smrt v valovih. Toda imena rešenih dosedaj še niso znana.

Škoda

je velikanska. Zatrjuje se, da znaša okoli 250 milijonov kron, kar je tudi čisto razumljivo. Ladija sama, ki je bila vredna nad 50 milijonov kron, je bila zavarovana za 20 milijonov kron.

Poplavljenje veletoka Misisipi.

Veletok Misisipi v Združenih državah še vedno narašča. Bilo je že pričakovati, da bo voda pričela polagoma padati in da se vrne v svojo strugo, ko je pričelo nenadoma strašno deževati. Sedaj lije že neprestano več dni. Reka je tako silno narasla, da je predrla celo najmoč-njše nasipe in poplavlja vso okolico. Iz Arkan-sasa in Louisiane prihajajo vedno strašnejša poročila. Več tisočev kvadratnih kilometrov zemlje je pod vodo. Povodenj je razrušila na stotine hiš; cele čede živalskih trupel playajo po vodi. Ljudje so v naglici rešili kar so mogli in zapustili svoja domovanja.

Londonka poročila zatrjujejo, da so zad-nje povodnji nastale le radi tega, ker je veletok Misisipi razdril nasipe v mestu Nonroe v Loui-siani. Katastrofa se je zgodila popolnoma ne-pričakovano. Voda je tako nenadoma in s tako silo udrla v sosednje vasi, da se ljudje niso mogli rešiti. Osem velikanskih pokrajin ob doljnem delu reke je popolnoma pod vodo. Okoli 30 hiš se je zrušilo in pokopalo pod seboj prebivalce, živino, vse pohištvo. Otroci so kričali na po-moč, a vse zaman. Nikogar ni bilo, ki bi jim mogel v tem obupnem položaju prihiteti na po-moč. Vsak je gledal, da reši sebe, če je mogoče. Ljudstvo je čisto obupano. Nesreči se je sedaj pridružila še lakota, ki grozi tisočem in tisočem s poginom. Po vsej Ameriki se zbira-jo prostovoljni prispevki za ponesrečence.

Lov na ponarejevalce denarja.

Po Avstriji krožijo že precej časa ponare-jeni 20kronski bankovci, ki so zelo posrečeni. Kdor jih površno pregleda, dobi vtis, da so pravi, če jih pa natančno preišče zapazi, da ima pravi bankovec moten sijaj, dočim je falzifikat zamazan. Vrh tega je tudi papir debelejši in mehkejši, kakor pri pravem bankovcu.

Falzifikati so tako po Dunaju kakor po vsej Avstriji že v prometu. Navadno se jih iz-sledi šele takrat, ko ni mogoče več dobiti oseb, ki so jih izpečale. Policijsko ravnanje na Dunaju je odredilo zelo obširno preiskavo, da priđe na sled ponarejevalcem teh bankovcev. Razpisana je tudi že nagrada v znesku 10.000 kron za onega, ki bi mogel dati kake podatke o ponarejevalcu. Nagrada se pod raznimi okoliščinami zviša celo na 20.000 kron.

V sodnem okraju Raab na Niževavstrijskem je poskusil v zadnjem času nekdo izdati ponare-jene bankovce na ta način, da je delil obe stra-ni. Falzifikat je imel na strani pravo stran 20-kronskega bankovca, dočim je druga stran pra-vega bankovca manjkala. Mesto te je bila na svilenem papirju samo kopija prave note. Po-lacija je aretirala 31letnega delavca Karla Pig-la iz Schweinburga, kateremu se je takoj po aretaciji posrečilo uiti. Dne 13. t. m. se je Pigl sam javil policiji. Odšel je neposredno po begu peš na Dunaj, kjer je na policiji izjavil, da ga je do zločina privedla le velikanska revščina, v kateri živi in da je že lansko leto spravil v promet dva taka bankovca. Delitev bankovca na dva dela je izvršil po skrajno trudapolnem delu kemičnim potom. Pigla je policija takoj iz-ročila deželnemu sadišču na Dunaju.

Tudi po Bolgarskem krožijo zadnji mesec ponarejeni bankovci. Policija je izsledila, da je zločinec neki 28letni zasebnik Havmov iz Ma-cedonije, katerega pa dosedaj še ni mogla vjeti.

Najnovejša vesti, telefonska poročila.

KONEC KHUENOVE IN CUVAJEVE SLAVE.

Dunaj, 16. aprila. Ogrski ministrski svet je sklenil demisijo celokupnega kabineta. Jutri se odpelje Khuen na Dunaj, kjer pada demisijo ce-sarju, kateri jo bo tudi sprejel. Obenem s Khuenom pade tudi Cuvaj.

Dunaj, 16. aprila. Iz dobro informiranih virov se zatrjuje, da izide v najkrajšem času cesarska naredba s katero se odpravlja komi-sariat na Hrvaškem.

SKUPNI PRORAČUN.

Dunaj, 16. aprila. Delegacijam bo izročen skupni redni proračun za leto 1912, ki izkazuje brutopotrebščine 481,436.766 kron, tedaj za 22,333.519 K več kakor proračun leta 1911. Po posameznih resortih se razdeli potrebščina sle-deče: zunanje ministrstvo 16,209.484 K armada 372 milijonov 380.531 K, mornarica 67 milio-nov 714.150 K, skrupno finančno ministrstvo 4,697.872 K, izredni izdatki 9,576.819 K, in sicer od te svote za armado 5,286.819 K in za mor-narico 4,03,060 K. Pokritje iz carinskih dohod-kov znaša 183,466.519 K, ostane tedaj nepokri-tih še 287,456.603 K. Od te svote odpade po kvoti na Avstrijo 182 milijonov 822.399 K, osta-lo odpade na Ogrsko. Izredni krediti: 1. Za vo-jajstvo v Bosni in Hercegovini 12 milijonov 768.346 K; 2. za reorganizacijske naprave v armadi 19 milijonov; 3. za trdnjavske zgradbe 4 milijone; 4. za izpopolnjevanje vojne mornari-ce — II. obrok izrednega kredita 67 milijonov in 5. za pristaniške zgradbe v Pulju 1 milijon K.

NAPETOST MED AVSTRIJO IN RUSIJO.

Peterburg, 16. aprila. Iz Varšave se poro-ča, da Avstrija koncentrirá sporazum z Nem-čijo svoje čete na ruski meji. Potniki, ki so do-speli iz Nemčije in Avstrije govore o skorajšnji mobilizaciji avstrjskih obmejnih zborov. Te vesti so imele vpliv tudi na varšavsko, mo-skovsko in peterburško borzo, da so padli za precejšnje svote razni kurzi.

BOJ ZA PREDSEDNIŠTVO ZDRUŽENIH DRŽAV.

London, 16. aprila. Iz Filadelfije se poro-ča, da je pri predvolitvah za predsedništvo zmagal Roosevelt z veliko večino v Pensil-vaniji. Izmed 65 delegatov za narodni konvent je izvoljenih 50 Rooseveltovih pristašev.

BOLGARI ZA SRBE.

Sofija, 16. aprila. Tukaj se je vršil impo-zanten protesten shod meščanstva in dijaštva proti nasiljem na Hrvaškem. Na shodu sta go-vorila vseučilišna profesorja Solev in Jurinić. Sprejeta je bila resolucija, v kateri se obsoja avstrijska vlada, da je dovolila in da vzdržuje na Hrvaškem absolutizem. Republikanska sku-pina vseučilišnega dijaštva je izrekla hrva-škim akademikom svoje simpatije.

ŠTRAJK FARMACEVTOV V DALMACIJI.

Split, 16. aprila. Lekarniški farmacevti iz vse Dalmacije so na svojem sestanku v Splitu sklenili stopiti v štrajk, ako poslodajalci ne ugo-de njih zahtevam glede zboljšanja materi-jalnega položaja.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.
Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Beseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vinarjev. Pis-menim vprašanjem je priložiti znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglaših ni nič popusta in se plačujejo vnaprej; zunanji inserenti v znakah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Gospodična želi premeniti službo trafikant-inje. Gre tudi kot blagajničarka izven Ljub-ljane. Naslov: A. W. Slomškova ulica 4, Ljub-ljana.

Pošljite naročnino, ako je še niste!

Učiteljska tiskarna v Ljubljani
izvršuje vsa tiskarska dela okusno in po zmernih cenah.
Zaloga županskih in drugih uradnih tiskovin.

Prihod vlakov v Ljubljano iz:											
Dunaja . . .	12 ³³	3 ¹⁰	4 ⁴³	5 ⁵⁵	9 ⁵⁷	12 ⁴⁴	5 ³¹	8 ⁵⁶			
Trsta	12 ⁰⁴	4 ²³	9 ⁰⁴	11 ¹⁹	2 ⁵¹	6 ¹⁴	9 ⁴⁷	11 ⁴²			
Trbiža	7 ¹⁶	9 ⁴⁸	11 ¹³	4 ¹⁸	6 ⁵⁸	8 ¹⁵	11 ²²				
Kamnika . . .	6 ⁴¹	10 ⁵⁰	2 ⁴⁰	6 ¹⁰							
Rudolfovega .	8 ⁵²	2 ⁵⁰	9 ⁰⁷								
Kočevja . . .	8 ⁵²	2 ⁵⁰	9 ⁰⁷								
Vrhnike . . .	6 ⁴⁰	11 ⁰⁷	4 ⁵⁸								
Odhod vlakov iz Ljubljane proti:											
Dunaju	12 ¹⁰	12 ¹⁸	4 ⁵⁰	7 ²²	11 ²⁵	3 ¹¹	6 ³⁰	9 ⁵³			
Trstu	1 ⁰³	3 ¹⁶	5 ⁰⁹	6 ⁰²	10 ⁰⁸	1 ⁰³	5 ⁴¹	8 ²⁴			
Trbižu		6 ⁴⁸	9 ⁰⁹	11 ³⁰	3 ³⁰	6 ³⁵	10 ¹⁰				
Kamniku . . .	7 ²⁸	11 ⁵⁰		3 ¹⁵	7 ¹⁰						
Rudolfovem .	7 ²⁵	1 ³²	7 ³⁹								
Kočevju . . .	7 ²⁵	1 ³²	7 ³⁹								
Vrhniki	7 ³⁸	1 ¹⁵	6 ²¹								
* Brzovlak.											

POZIV

vsem sokolskim društvom
za Praško razstavo.

Bratje odborniki, posebno tajniki in načelniki!

Slovenska Sokolska Zveza se udeleži le-tos sokolske razstave v Pragi. Prosimo Vas, da nam vpošljete vse važnejše sokolske spomine, kakor društvene slike (fotografije domov, telo-vadnic, članov in telovadcev z raznih prilik), razglednice, lepša veselilna vabila, brošure, ki so jih izdala posamezna društva, zletne odzna-ke i. dr.

Omenjene premete je vpslati najkasneje do 24. aprila t. l. na naslov: Slovenska Sokolska Zveza (razstavnj oddelek) — Narodni dom — Ljubljana.

Zanašamo se na sokolsko točnost. Razstav-ni odsek bo skrbel, da se vse razstavne predmete vrne nepokvarjene.

Predsedstvo S. S. Z.

Kupujte „Dan“!
Izvod samo 6 vinarjev.

Kavarna Leon

Celo noč odprto

Celo noč odprto

Star. trg št. 30.

Oblastveno koncesionirana
posredovalnica
za mestno zastavljalnico.

Posreduje za vsa v zastavljalno stroko spadajoče posle. — Pojasnila brezplačno.

FRAN BERGANT
Kolodvorska ulica št. 6.

Fr. Čuden, Ljubljana

Največja in najbogatejša tovarniška zaloga
precizijskih ur, zlatnine,
srebrnine in briljantov.

Lastna tovarna ur v Švici.

Konkurenčne ure K 3-50, K 4—, K 5—.

urur, trgovec in posestnik; delničar družbe „Union-Herlogère“.

Edino zastopstvo „Puch“-koles za Kranjsko. Najboljši šivalni stroji od 70 K naprej.

Pozor!

Naznanjam cenj. damam tu in na deželi, da prodajam do 8. maja vse blago nahajajoče se v moji trgovini in sicer:

slamnike, otročje kapice, športne kape in vse potrebščine za modistke zaradi preselitve po globoko znižani cenl.

Opozarjam cenj. dame, da bom moj salon znatno povečala ter se bode isti od 8. maja dalje nahajal na Starem trgu.

Minka Horvat.

Viktoria Sterniša

Ljubljana, Jurčičev trg št. 3.

Največja zaloga moških, damskih otročjih in pristnih gorskih čevljev. Elegantna in jako skrbna izvršitev po vseh cenah.

Najpriležnejši čevlji sedanjosti.

Najtinejši

ŠPIRIT

iz žita oddaja na debelo od 60 litrov napre po nizki tovarniški ceni veletrgovarstva 250

M. ROSNER Co.

v Ljubljani, poleg pivovarne „UNION“.

FR. P. ZAJEC

Ljubljana Stari trg 9 Ljubljana

priporoča kot prvi slovenski izprašani in oblastveno koncesijonirani optik in strokovnjak svoj optični zavod.

Dalnogleda, toplo- mere, in zrakomere vseh vrst.

Očala, ščipalniki natančno po zdravniškem receptu.

Cenike pošiljam na zahtevo zastonj in poštne prosto.

Priznano najboljšo

slovensko pivo iz delniške pivovarne Laški trg

se toči v hotelu „ILIRIJA“.

Kavarna je vsako noč do jutra odprta.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine

H. SUTTNER

Ljubljana, Mestni trg št. 25.

Lastna potokolirana tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka

„IKO“

Cenik zastonj in poštne prosto.

Za poletno sezijo priporoča

„Angleško skladišče oblek“, O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

svojo velikansko izbiro kostumov, lahkih plaščev iz blaga, prašnih plaščev iz listra ter svilnih plaščev za dame vseh najnovejših barv. Najmodernejše obleke, klobuke in slamnike za gospode in dečke po priznani nizkih in solidnih cenah.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. - Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Ivan Ravnihar

urar in trgovec z zlatnino in srebrnino Ljubljana, Sv. Petra cesta 44

Za vsako pri meni kupljeno kakor tudi popravljen uro jamčim 1 leto

Lastna delavnica za popravila in vsakršna v mojo stroko spadajoča nova dela.

Del. glavnica: K 8,000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez.fond nad K 800.000.

Stritarjeva ulica št. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

UČITELJSKA TISKARNA

Telefon št. 118.

v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8.

Telefon št. 118.

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K. Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, ilustrovana knjiga. Cena 1-20 K.

M. Gregorič: Otroški oder, gled. igre za mladino. 1-50 K.

Štupar: 0 prvinah in spojinah, ilustrov. Cena 1-50 K.

Brunet: Telovadba. Cena 4 K.

Mešček: Beleške iz fizike in kemije. Cena 40 vin.

Marolt: Zgodovinske učne slike. Cena 2 K.

Vizitke

Engelbert Gangl: Beli rojaki. Cena vezani knjigi K 3—, broširani K 2 60.

Kuverte s firmo

Jožef Ribičič: Kraljestvo čebel. Cena vezani knjigi 80 vin.

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišnjakovega zbrani spisi I, II. in III. zvezek. Cena à 1-50 K. — Rape: Mladini. Cena 1-50 K. — Gangl: Zbrani spisi. I. in II. zvezek. Cena 1-50 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za mladino. Cena 3 K. — Besedilo k Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove narodne pesmi. I. in II. zvezek. Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si ohranimo zobe. Cena 20 vin.

Vse predpisane in potrebne šolske tiskovine.

Razni napisi na lepenkah za šole.

Novo! Popravljalna znamenja na tabelah.

Tabela o pravilnem mešanju umetnih gnojil.

Vse tiskovine za knjižnice.

Uradne tiskovine za županstva.

Vse najnovejše tiskovine za obrtno - nadaljevalne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš, Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik, Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.